מי שהיה פרק תשיעי פסחים צד.

לרב יהודה לא קשיא טמא שרץ רחמנא דחייה. ולר"ת הואיל וסבר רב יהודה אין שומטין וטומאת דקרקע היינו טומאת שרץ אמאי לא יליף דרך רחוקה ממומאת דהיכלא דלא יוכל ליכנס בשעת שחיטה לא ישמטו עליו כי היכי דאין שומטין על טומאת שרץ דהא ר"ע מדמי להו לעיל (ב) מהדדי וי"ל דסבר רב יהודה כיון דיכול ליכנס בשעת אכילה שומטין עליו דלא דמי לטומאת שרץ דהא טהור הוא ואינו אסר כלום אלא ביאה בעלמא ור' עקיבא מדמי דרך רחוקה שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה לטומאת ומיימי שפיר לאיה בהא דלא אמרי' כרבי אליעזר דאמר מאיסקופת עזרה ולחוץ ומסבר' אית לן למימר כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה דהואיל וטהור הוא אין לו לדמותו אם יכול ליכנס בשעת אכילה: **רבי** יהודה אומר משקיעת החמה

עד צאת הכוכבים ארבע מילין. קשה לר"ת דכשוף כמה מדליקין (שבת דף לד:) אמר איזהו בין השמשות משמשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין דברי ר"י ומסקי' התם דבין השמשות דר"י תלתא ריבעי מיל והכא קאמר ר"י גופיה ארבעה מילין וי"ל דהכא קאמר מתחלת שקיעה דהיינו משעה שמתחלת החמה ליכנס בעובי הרקיע עד הגילה הוי ד' מילין והתם קאמר מסוף שקיעה[a]:

כל הישוב כולו תחת כוכב אחד עומד. הן פליגא אהא דאמר בעלמא כל העולם כולו שליש יומיס שליש מדברות שליש ישוב דלא"כ לא היה להיות ברקיע אלא שלשה כוכבים ואפילו אם נאמר דאין יס אוקיינוס בכולל שליש ימים וקיימי כל הכוכבים כנגד יס אוקיינוס מ"מ פליג אדאמרי' לקמן מן הארץ עד לרקיע ה' מאות שנה ובתס' תמיד (דף לב.) משמע דממזרח למערב כמו מן השמים לארץ ואי כל הישוב תחת כוכב א' עומד א"כ אורך העולם כמה אלפים שנה שהרי אין מספר לכוכבים וגם משכון של ה' מאות שנה פליג אמשכון דכוס אחד מס' בעולם[b]: מעולם

אחד יושב תדע שהרי אדם נותן עינו בכוכב אחד הולך למזרח עומד כנגדו לארבע רוחות העולם עומד כנגדו מכלל דכל הישוב כולו תחת כוכב אחד יושב תיובתא ת"ש [c]עגלה בצפון ועקרב בדרום וכל הישוב כולו אינו יושב אלא בין עגלה לעקרב וכל הישוב כולו אינו הוה אלא שעה אחת ביום שאין חמה נכנסת לישוב אלא שעה אחת ביום תדע שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב חצי שש וחצי שבע חמה עומדת בראש כל אדם תיובתא ת"ש דאמר [d]ר' יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע בשעה שאמר [e]אעלה על במתי עב אדמה לעליון יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן

אחר לאת הכוכבים: **תיובתיה דרבי חנינא.** דאמר מסדוס ועד לוער חמשה מילין והתם בהדיא מפרש קלא מעלות השחר עד הגן החמה דכתיב (בראשית יט) וכמו השחר עלה וגו' וכתיב (שם) השמש יצא על הארץ: **וכוס הוי אחד משמים בעולם.** אלמא עולם עטי משיתא אלפי פרסי: **כיסוי קדירה.** דבר מועט: **כל הישוב כולו.** של בני אדם: **תחת כוכב אחד עומד.** וכמה כוכבים יש בארקיע לאין מספר וכיון דכוכב אחד מחזיק את כל הישוב ורואין אנו שהישוב יותר מאלף פרסה הרי כמה כוכבים שברקיע יושב אחד לכל כוכב בימים ובנהרות ומדברות ואילו אין ברקיע אלא שלשה כוכבים הרי כאן ששת אלפים פרסי לעלמא וכ"ש שיש כוכבים יותר מו' אלפים כוכב לכל פרסה: **הולך למזרח.** לסוף העולם לקן שנים הרבה ילחה אל אותו מקום שהיה רואהו כשהיה עומד במערב ואילו לא היה מחזיק כל הישוב כשהוא עומד במערב ורואהו על ראשו כשהוא למזרח לא היה רואהו על ראשו אלא מן הצד כאלכסון כפי מה שעבר ומשך מתחתיו: **עגלה.** אותן כוכבים העשוים כעגלה והוא מזל שור: **כין עגלה לעקרב.** ולא שמחזיק כל אויר שביניהם שהרי כמה כוכבים יש ביניהם וכל אחד כדי יושב אלא יושב בין שניהם עומד שהרי כל אדם רואה בצפונו עגלה ובדרומו עקרב: **וכל הישוב.** אינה מהלכת החמה אלא שעה אחת ביום אלי שם ומלי שבע חמה עומדת בראש כל אדם רואה החמה על ראשו והיינו אותה שעה שהחמה מהלכת בקרקע נגד הישוב: **תיובתא.** דרבא דקתני דמדברות וימים והרות ממזיקות אחד עשר שעורי יושב וקא חזינן דישוב גדול מאד ומאלא עולה עולם לכמה אלפים תיובתא דרבא: **לאותו רשע.** נבוכדנצר: כן

שכן אמר ר' יוחנן בעובי הרקיע כמו הברייתא שאמרה מפרסה עשר פרסאות. שנמצאת עובי הרקיע אחד ועשרה ביום. ולר' חנינא נמי לא הויא תיובתא, דיכול למימר ודאי מהלך אדם ביעוני מעלות השחר עד הגן החמה ארבעה מילין כמו שאמרה הברייתא, ולוט הלך בריצת חמשה מילין. ת"ש מצרים הויא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה כו'. ת"ש כל הישוב כולו תחת כוכב אחד יושב וכו'. ת"ש אמר ר' יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע כו'. אלו כולן עלו להו בתיובתא ונדחו דבריו.

מסורת הש"ס

a) [נעיל ל:], b) [נעיל לג:], c) [נעיל לג:], d) [ע' תוספות דף י., ד) [ע' תוספות לקמן קיח: ד"ה מן שמים], e) עיי"כוין ד' נו., ו) [ועניה יג.], ז) ס"פ עמו, ח) [וע"ע תוס' שבת לה. ד"ה תרי תילתי ותוס' מנחות כ: ד"ה נפסלו ותוס' זבחים נו. ד"ה מעין], ט) [וע"ע תוס' מגילה יב. ד"ה מסוף ותוס' לקמן קיח: ד"ה מן].

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחוֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה:

במדבר ט י

2. וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי קָרְבַּן יְיָ לֹא הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:

במדבר ט יג

3. וּכְמוֹ הַשַּׁחַר עָלָה וַיָּאִיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן תִּסָּפֶה בַּעֲוֹן הָעִיר:

בראשית יט טו

4. אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב אֶדְמֶה לְעֶלְיוֹן:

ישעיהו יד יד

הגהות הב"ח

(a) גמ' כל הישוב כולו. נ"ב עיין כפ' ע"פ כדף קיח גמ"ש התוס' בד"ה מן שמים: (ב) תוס' ד"ה לר' יהודה וכו' מדמי להו לעיל. נ"ב לאמש דף לג ועי"ש בתוספות:

מוסף רש"י

כמה מהלך אדם ביעוני. ויעוס ביעוני, י' פרסאות. תרגיס מילין (לעיל צג:). מעלות השחר ועד הגן החמה ה' מילין. קן שמיית החמה לאלת בעוביו של רקיע. ומגגדה שהיה בשקיעתה לימנם, דהיינו משקיעתה ועד לאת הכוכבים (שם). כיסוי קדירה. הקטן כנגד הגדולה (תענית י.). עגלה בצפון ועקרב בדרום. מזלות הן (עירובין נו.). בראש כל אדם. נאחלנו הרקיע (ברכות כו.).

רבינו חננאל

ת"ר היה חוץ למודעית ויכול ליכנס בפוסים וכפרדים ולא נכנס. יכול יהא חייב, ת"ל ובדרך לא היה והלא היה בדרך. כיוצא בו היה לפנים למודעית ואין יכול ליכנס מפני הגמלים והקרונות שמעכבות אותו, יכול יהא פטור. ת"ל ובדרך לא היה, הוה לא היה בדרך רחוקה. **אמר רבה שיתא אלפי פרסי** הרי עלמא וסומכא דרקיע אלפא פרסי. הא ד"אמר רבה שיתא אלפי פרסי הרי עלמא גמרא, ודייק מדברי ר' יוחנן דאמר כמה מהלך אדם ביום עשרה פרסאות, אמר רבה בדעתו מהם חמשה מילין מעלות השחר עד הגן החמה ומהן חמשה מילין משתשקע החמה עד צאת הכוכבים, נמצא מהלך החמה ביום כולו מן המזרח למערב שלשים (פרסאות) [מיל]. נמצאת עוביו של רקיע אחד משישה ביום. ופירש רבינו שמואל בברייתא שלו כי הרקיע עשוי כסיבא, הגלגל קבוע והמלות חוזרין, ותניא כדבעינן למימר קמן כי החמה מהלכת בלילה למעלה מן הרקיע מן המערב למזרח, וכשמגעת לחלון שוורתת ממנו לאלתר עולה עמוד השחר והחמה מהלכת בעוביו של רקיע, וכשתגיע לסוף עביו של רקיע לצד הנראה לבני

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ו מהלי' ק"פ הלכה ו]:
ב מיי' פ"ה מהלכות ק"פ הלכה ט:

רבינו חננאל (המשך)

ארם, מיד מנצת על הארץ ומהלכת ביום כולו מזרח למערב. וכן בשקיעות מהלכת בעביו של רקיע וכשתצא מעובי הרקיע כולו מיד הכוכבים נראין. כיון שראה רבה כי למהלך החמה ביום כלו מן המזרח למערב לדברי ר' יוחנן עשר פרסאות, ובכללם מה שמהלכת החמה בעביו של רקיע בבקר ובערב, נמצא עביו של רקיע כפי הלוכו מקצה הרקיע ועד קצהו שלשים (פרסה) [מיל]. ובעביו של רקיע חמשה מילין שהן כפי מדת מהלך החמה מהגן החמה עד ביאתה, חלק מששה חלקים. כי השלשים כשתחלקם שתותם חמשה, הוא מהלך החמה בעוביו הרקיע. וכיון שהיתה בידו גמרא כי העולם כולו ששת אלפים פרסאות, אמר ש"מ עביו של רקיע שמהלכת בו החמה מעלות השחר ועד שתגיע החמה אלפא פרסי, שהוא שתות מהלכו של עולם, וכן בערב משתשקע החמה עד צאת הכוכבים. ואע"פ שהחזוים בכוכבים שבזמן הזה מדברים דברים המכחישין, לא משגחינן להו, אלא אנו מהרין דברי רבותינו כתקנם ולא לחוש לדברי זולתם. ואותבינן עליה מהא דתניא עביה של רקיע ארבעה מיל, דתניא ר' יהודה אומר כמה מהלך אדם ביעוני ביום עשר פרסאות, מעלות השחר עד הגן החמה ארבעת מילין שהן פרסה, וכמותם משתשקע החמה ועד צאת הכוכבים כו'. נמצאת הא מתניתא תיובתא לעולא דאמר מהלך החמה ביום מן המזרח למערב שלשים מיל ומתני' דא שמונה פרסאות שהן שנים ושלשים מיל. ותיובתא דרבה בתרתי, חדא כדעולא דהא תרוייהו מדהן שוה במהלך החמה ביום שלשים מיל. ותיובתא אחריתי דרבה דאמר עביו של רקיע כשיעור מהלך אדם חמשה מילין, ומתני' אמרה פרסה שהיא ארבעה מילין. ואתין למימר לימא תהוי הא מתניתא תיובתא נמי לר' יוחנן. ושנינן לא, לר' יוחנן לא הוי תיובתא, דהוא לא אמר אלא כמה מהלך אדם ביעוני ביום עשר פרסאות, זה שאמר ר' יוחנן בלבד, באו רבה ועולא ואמרו מדעתם חמשה מילין מעלות השחר עד הגן החמה וחמשה מילין משתשקע החמה עד צאת הכוכבים, הם שטעו שחשבו מאלו עשר פרסאות שאמר ר' יוחנן שמהלך אדם ביום חמשה מילין בשחר וחמשה מילין בערב, נמצאת הליכת החמה ממזרח למערב שלשים מיל. וד' יוחנן לא הזכיר מהלך החמה בעובי הרקיע כמה הוא, יש לומר

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com